

DRŽ SA!

Úsmerné príhody
nedokonalkej matky

IKAR

Kristína Kuzmič

Kristina Kuzmič

DRŽ SA!

Preložila Denisa Jahičová

IKAR

Kristina Kuzmičová
Drž sa!
Preložila Denisa Jahičová

IKAR

Kristina Kuzmič

HOLD ON, BUT DON'T HOLD STILL

Copyright © 2020 by Kristina Kuzmič

Translation © 2022 by Denisa Jahičová

Jacket design © Jason Ramirez

Jacket photograph © Andy J. Scott

Handlettering by Grace Han

Slovak edition © 2022 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-551-8294-0

*Túto knihu venujem najvýznamnejším
kapitolám svojho príbehu – svojim deťom:
Lukovi, Matei a Arimu.*

Úvod

Existuje pomenovanie pre to, keď veci nevychádzajú tak, ako by ste chceli – „život“.

Moji diváci ma poznajú ako „vtipnú mamu“, mamu, ktorá nachádza humor v každej škáre materstva, a pritom sa napcháva čokoládovými koláčikmi a pije kávu priamo z kanvice. Zbožňujem humor. Potrebujem ho. Pasovať sa so životom bez humoru je ako jesť polievku vidličkou. Jasné, v konečnom dôsledku do seba dostanete trochu živín, ale prídete o toľko dobroty! Kým som sa však dokázala naučiť smiať z toho, že som mama, čo v sebe našla dosť odvahy popasovať sa so zložitými životnými výzvami, potrebovala som čosi oveľa nevyhnutnejšie a zásadnejšie než humor: nádej.

Pred trinástimi rokmi som bola slobodná matka, ktorá sa delila o spálňu s dvomi bujarými, úžasnými a vyčerpávajúcimi malými deťmi. Snažila som sa zvládnuť dve zamestnania naraz a skracovala som si cestu, vždy keď sa dalo – bez štipky hrdosti som napríklad prijala pomoc od priateľa, ktorý pracoval v kaviarni Starbucks a dovolil mi vziať deťom na raňajky

zoschnuté zvyšky pečiva, čo už nemohli vystaviť vo vitríne.

Jedného obzvlášť stresujúceho rána pár rokov potom, čo som sa stala mamou, a krátko po mojom rozvode som sa zobudila na hlasný budík s ľudskou podobou – budili ma dve deti; dvoj- a trojročné. Nedostatok spánku a absencia osobného priestoru a času vám môžu často privodiť stav, akoby ste mali opicu – opicu z rodičovstva. Predchádzajúci večer som nevypila ani kvapku alkoholu, ale skonsumovala som toľko úzkosti a slz, že som sa ďalšie ráno cítila úplne dezorientovane. Bola som hore dlho do noci, hrbila som sa vedľa poschodovej postele, na ktorej odľukovali deti, zhromažďovala som dokumenty a vyplňala papiere na veľké dobrodružstvo, ktoré som mala naplánované na ďalší deň.

V to ráno som deti zapla do detských sedačiek a poprosila ich, aby sa pokúsili udržať aspoň osemdesiat percent mafinov (spomínanej pochúťky zo Starbucksu) v ústach, nie na oblečení či podlahe v aute. A vydali sme sa za dobrodružstvom.

Rada do života: vždy nazývajte stretnutia, ktoré vo vás vyvolávajú stres, dobrodružstvá.

Naše ranné „dobrodružstvo“ sa malo odohrať na oddelení sociálnej starostlivosti. Pár dní predtým som predala starú obrúčku, aby som zaplatila mesačný nájom, a teraz som dúfala, že mi schvália pridelenie potravínových poukážok. Okrem auta – ktoré som potrebovala, aby som sa dostala do dvoch prác – som už nevlastnila nič cenné, čo by som mohla predať a získať tak peniaze na zaplatenie účtov.

Keď ma zavolali po mene, moje drahé deti pobehovali po čakárni, akoby mali do žily zavedenú infúziu plnú čistého cukru. Zdvihla som ich, každé jednou rukou, a podišla k okienku, kde som mala odovzdať príslušné papiere. Žena, ktorá za ním pracovala, ma stroho zasypala otázkami, prezrela si dokumenty, ktoré som dôkladne zhromaždila, a ani raz sa neobťažovala zdvihnúť hlavu a pozrieť mi do očí. Neschopnosť zaobstarat' deťom základné potreby ma nútila cítiť sa bezcenne. A skutočnosť, že sa ku mne žena, ktorá stála medzi mnou a prostriedkami, čo som tak zúfalo potrebovala, odmietala správať ako k ľudskej bytosti hodnej očného kontaktu, iba znásobovala odpor, ktorý som k sebe pociťovala. Na sekundu som sa zamyslela, aký život má ona. Cítila sa niekedy depresívne, osamelo, ochromene, zlomene či samovražedne ako ja? Má deti, ktoré miluje viac než čokoľvek na širom svete? Zdá sa jej, že si zaslúžia oveľa viac, než im dokáže dať?

O niekoľko hodín, zaplavená úľavou, ale aj vykoľajená hanbou, som bola s deťmi späť v malej izbičke, o ktorú sme sa delili. Takmer som nedokázala potlačiť vlnu smútku, ktorá hrozila, že ma pohltí, keď som pomáhala Matei dostať sa z topánok a kabáta, a pritom som sa snažila prehovoriť Luku, aby skúsil ísť pred zdriemnutím na nočník. Uprostred chaosu mi dcérka nežne chytila tvár do drobných dlaní. Pozrela mi hlboko do očí svojimi veľkými hnedými očami a vyhlásila: „Mamička, ľúbim tvoju peknú tváričku.“ Srdce mi išlo puknúť od lásky. Ako tušila, že práve potrebujem cítiť lásku?

„Dcéčka, si taká zlatá.“ Oči sa mi zaliali slzami. „Lúbim ťa a zbožňujem, keď mi chytáš tvár do malých rúčok.“

S dlaňami stále pevne priloženými k mojim lícam Matea dodala rozkošným šušlavým hláskom: „Mám na nich šušne.“ (Pred narodením detí by sa mi to zdalo nechutné, no po ňom? Bol to iba obyčajný utorok.)

Keď som deti konečne uložila na krátky spánok, vzala som si jednu z mnohých kníh, ktoré som akurát čítala. Počas dospievania som veľa nečítala, čo rozhodne netešilo mojich učených rodičov. Otec raz riskoval život pri havárii lietadla, lebo sa odmietol spustiť po rampe cez núdzový východ bez kníh. Bol posledný pasažier, ktorý vyšiel z lietadla s taškou plnou kníh v náručí. Bohužiaľ, nezdedila som otcovu závislosť od čítania. Vždy som bola príliš neposedná, než aby som sa zahĺbila do knihy. Alebo len tak sedela na mieste. No jedného dňa sa to zmenilo.

Nie som si istá, či si moje oči potrebovali oddýchnuť od vytrvalého plaču alebo moja myseľ prahla po rozptýlení od jedného zlyhania za druhým – to jest od môjho života –, no čítanie mi náhle doslova učarovalo. Knihy, po ktorých som siahala, spájala nádej a tá ma nútila prevracať stránky – boli to príbehy o ženách, ktorých životy sa nemohli viac líšiť od môjho, no napriek tomu sa hnali za tou istou útechou a aj ju nachádzali: hnali sa za nádejou.

Mnohé noci som trávila na dlážke vedľa detskej poschodovej postele, počítala som prepitné, ktoré som dostala ako čašníčka, aby som sa uistila, že mám v danom mesiaci dosť peňazí na zaplatenie účtov, cí-

tila som sa ako neschopná mama, a keď toho na mňa bolo priveľa, keď som plakala a kričala, dokým mi neotupeli všetky zmysly, utiekala som sa ku knihám. Zlé veci, veľmi zlé veci, príležitostne dobré veci i nemenné veci – všetko vo mne vyvolávalo rovnaké pocity. Všetko mi pripadalo nanič.

A potom som jedného krásneho dňa pozbierala odvalu a prestala som sa vznášať na hladine svojho života ako bezmocná postava z knihy.

Vďaka času a kreativite sa mi o pár rokov podarilo zhromaždiť prostriedky – finančné aj emočné – a mohla som si pre svoju malú rodinku dovoliť prýbytok s dvomi spálňami. Dve spálne predstavovali oveľa viac než priestor navyše. Znamenali, že som už netrčala v živote na tom istom mieste. Došlo k zmene: najprv som prestala spávať na podlahe vedľa poschodovej postele, lebo som si kúpila matrac. Neskôr som si mohla dovoliť posteľ a napokon som získala vlastnú spálňu. Napredovala som. Dovolila som si znovu sa zaľúbiť. Vybudovala som si kariéru, ktorá dala môjmu životu nový zmysel. Sledovala som úspechy svojich detí.

Desať rokov potom, čo môj život so škripotom náhle zastal, som sedela v nóbl budove za stolom oproti nóbl ľuďom. Išlo o stretnutie, na ktoré som si oholila podpazušia (obe) a neobliekla blúzu pokrstenú telesnými tekutinami nesúcimi DNA mojich detí. Nóbl ľudia ma vychvalovali za videá a príspevky, ktoré som niekoľko rokov zdieľala na internete, a obdivovali moje vysoké počty sledovateľov na sociálnych sieťach. Nazdávali sa, že som dosť úspešná, aby mi ponúkli

viac. „Takže, Kristina, čo vlastne chcete? Chcete mať vlastnú televíznu reláciu? Chcete ísť na rečnícke turné? Čo chcete v živote dosiahnuť?“

Bezmyšlienkovito som vyhrkla: „Chcem byť pre iných tou osobou, ktorú som potrebovala, keď som sa ocitla na dne.“ Cítila som, ako mi zlyháva hlas.

Dovtedy som tie slová nikdy nevyriekla nahlas a ani som nad nimi príliš nepremýšľala. Vynorili sa však spolu s mojou misiou, jasné ako facka. Boli odpoveďou na otázku, prečo som musela zdolať všetky prekážky; čo ma prinútilo vstať z podlahy a začať opäť žiť. Dôvodom, prečo som cítila také silné nutkanie podeliť sa o svoj príbeh, o všetky úsmevné aj nádejné príhody.

Každý človek, ktorého poznám, je zlomený. Každý rodič, ktorého poznám, zápasí s ťažkosťami. Všetci niečo ľutujeme; každého z nás zranili naše zlyhania, všetkým nám zväzuje ruky nedostatok sebavedomia. Keď sa ocitnete uprostred najhoršieho, tma vám pripadá trvalá. No nie je. Dokonca i teraz dokážete nájsť vo svojom živote zmysel, hodnoty, dôležité putá či humor – vo vzťahoch s deťmi, priateľmi, manželom alebo manželkou a so sebou. Je možné prestať sa cítiť porazene a zaseknuto. Držte sa zubami-nechtami a nevzdávajte sa. No nezaspite na vavrínoch a nebudte pasívni; nedovoľte, aby vám otupeli zmysly, vnímajte všetko dobro, ktoré sa okolo vás odohráva, hoci váš život pripomína jeden veľký neporiadok. Nemusí vás zmeniť najnovší program s dvadsiatimi siedmimi krokmi. Nemusíte si brať príklad od matky, ktorá pôsobí, že prišla všetkému na koreň. (Len aby ste vedeli, neprišla. To sa nikomu nepodarí.) Nemusíte sa usilo-

vať získať viac – viac peňazí, viac vecí, viac odpovedí. Stačí sa nevzdávať a bojovať. Predvedte sa takí, akí naozaj ste. S chybami, neupravení či dokonale uhladení. Takí, akí ste.

Bez ohľadu na to, čomu čelíte, sa veta nikdy nemusí skončiť zlyhaním. Vždy môžete ukončiť pohromu odvážnou čiarkou, nadýchnuť sa a pokračovať. Držte sa, ale nezaspíte na vavrínoch. Obracajte stránky svojho príbehu, kým nenatrafíte na jednoduchšiu kapitolu, a možno skončíte na lepšom mieste, ako ste začínali. S čerstvým pečivom zo Starbucksu, ktorému ešte nevypršala trvanlivosť. A s toľkou nádejou, že jej budete mať dosť na rozdávanie.

...

Prvá kapitola

Želaj si nahlas

Na väčšine detských narodeninových osláv nastáva po zaspievaní *Veľa šťastia, zdravia* okamih, keď sa oslávenec zhlboka nadýchne a pripraví sa sfúknuť sviečky na torte. „Želaj si niečo!“ vyhlásia rodičia. „No nikomu nehovor, čo si želáš. Ak tak urobíš, tvoje želanie sa nesplní!“

Ten moment z duše nenávidím.

Máme mať veľké sny a divoké ambície – v oblasti rodiny, kariéry, úspechu, uznania –, no už od prvých narodenín nás učia, že želať si nahlas je zlé. Prinesie nám to smolu. Je to trápne.

Nech už snívate o čomkoľvek – či už túžite napísať najlepšie sa predávajúci román, byť moderátorom talkšou alebo riadiť krajinu –, nikdy sa vám to nesplní, ak to nevyskúšate. No je ťažké v sebe nájsť odvahu, ak vás milovaní nepovzbudzujú a nedostanú ani šancu podporiť vás, ak im nikdy nedáte vedieť, o čom snívate.

Preto slávim narodeniny s deťmi trochu inak. Pri sfúkavaní sviečok na torte kričím: „Želaj si niečo! Povedz to nahlas! Vykrič to do sveta!“ A potom sa na-

vzájom povzbudzujeme pri plnení najväčších snov a robíme všetko, aby sme sa uistili, že sa naozaj splnia.

Dúfam, že dávam deťom dost sebavedomia, aby snivali nahlas. Chcem im ukázať, že aj tie najabsurdnejšie dobré veci sa môžu stať skutočnosťou, hoci v mnohých prípadoch nám pripadajú úplne neveriteľné. Veď presne to sa stalo i mne.

Keď sme sa s druhým manželom Philipom vzali, nemohli sme si dovoliť medové týždne. V tom čase som ešte stále pracovala ako čašníčka a on sa rozhodol od základov zmeniť kariéru, vrátiť sa do školy a stať sa autorizovaným účtovným znalcom. (Lebo na svete zjavne existujú ľudia, ktorí sa radi zaoberajú daňami. A matematikou.) Žili sme v malom spustnutom byte v kalifornskom meste Alhambra s mojím šesťročným synom Lukom a štvorročnou dcérou Mateou. Na to, aby sa človek dostal k našim vchodovým dverám, musel najprv prejsť okolo hrdzavejúcej vane na levích nožičkách, ktorú si majiteľ bytu, drahý starec menom Will, bývajúci nad nami v jedinej ďalšej ubytovacej jednotke v budove, zaumienil premeniť na fontánu, ale nikdy tento nápad nedotiahol do konca. (Úprimne, videla som v jeho vízii potenciál a páčilo by sa mi, keby som mala na trávniku pred domom vodné dielo. Bohužiaľ, v skutočnosti človeku skôr hrozilo, že z tej vane plnej špinavej vody pripomínajúcej výkaly dostane tetanus.) Keď som sa prvý raz pokúsila otvoriť dvierka rúry v kuchyni, odpadla z nich rúčka. Okrem opotrebovaného sporáka sa v kuchyni tlačili aj práčka a sušička. No s Philipom sme skákali od radosti, že ich vôbec máme. Boli sme typická mladá rodina: nemali

sme všetky prostriedky, o ktorých sme snívali, ale mali sme prebytok lásky.

Pár dní po našej svadbe som ako zvyčajne pobehovala po byte a robila, robila, robila všetko, čo sa dalo, hoci v duchu som si pridobre uvedomovala, že na konci dňa sa budem pýtať sama seba: *Ako to, že som dnes nič neurobila, aj keď som sa celý deň nezastavila?* (Odpoveď: Môže za to materstvo!) Odrazu ma Philip prekvapil zvláštnou otázkou.

„Čo chceš robiť? Teda okrem toho, že si matka?“

„Ako to myslíš?“

„Si veľmi kreatívna a vieš sa pre veci zapáliť. Existuje niečo, čo by si s tým rada robila?“

„Chceš naznačiť, že by som si mala nájsť inú prácu ako obsluhovanie stolov?“

„Nemusí to byť hneď nová práca. Môže to byť iba koníček. Ako chceš. Dôležité je, aby to bolo niečo, kde môžeš využiť svoj talent.“

Chvíľu som naňho iba nemo civela. Matka malých detí míňa veľa energie na myšlienky o potrebách ostatných. Vždy dačo za niekoho utiera alebo mu voľáčo krája. Keď sa konečne dopracuje na upokojujúci spodok prázdneho drezu a prekvapene zažmurká, je takmer isté, že sa opäť naplní. Je to ako opak triku z filmu *Čarodejov učeň*, ibaže namiesto toho, aby v pozadí vyhrávalo nádherné stúpajúce burácanie filadelfského orchestra, sprevádzajú vás batolaťá búchajúce drevenými varechami po hrncoch a panviciach. Iba pred pár rokmi som prechádzala bolestivým rozvojom a zvädzala tvrdý boj, aby sa mi ako slobodnej matke podarilo uživiť dve malé deti. Snažila som sa

udržať hlavu nad vodou tak dlho, až sa prežitie stalo štandardným módom môjho života. Nezastavila som sa, aby som pouvažovala o svojich snoch či túžbach nezávisle od blaha detí. Philipova otázka ma zastihla úprimne nepripravenú.

„Neviem, čo by som robila. Naozaj netuším.“

Toto vedomie ma trochu rozcitlivovalo. Kedysi som mala sny a kreatívne ambície. Ako to, že som náhle taká stratená?

Philip mi podal kľúče od svojho auta. „Postarám sa o večeru a uložíť deti do postele. Choď. Choď niekam, kde môžeš premýšľať. Uteč pred šialenstvami rodičovstva a porozmýšľaj nad tým, čo by si robila, keby sa ti tak neskomplikoval život.“

Bezcieľne som jazdila po okraji Los Angeles, potrebovala som iba premýšľať. Niekedy musí človek ujsť pred hlukom, aby počul svoje srdce.

O pár hodín som sa vrátila domov s prázdnu nádržou. Myslel mi, naopak, pracovala na plný plyn. „Chcem robiť niečo s varením!“ vyhlásila som, keď som vošla naspäť do bytu. Od vzrušenia som lapala dych. „Philip, myslím, že som na niečo prišla! Keď som bola na dne, cítila som sa živá vďaka vareniu. Schopnosť nakrmiť ľudí mi dodávala pocit, že mám svetu čo ponúknuť aj s takmer prázdnyimi rukami. Možno by som si mohla vytvoriť webovú stránku, kde by som zverejňovala recepty. Neviem, ako to zrealizujeme, ale možno by sme mohli vymyslieť spôsob, ako nakrútiť videá o varení. Zábavné videá, ktoré by sa líšili od všetkých, čo už existujú. Chcem, aby som nimi dodala divákovi sebavedomie. Túžim rozosmiať iné mamy a azda im

dopriať trochu nádeje, že ich život, kuchyňa či kulinárske schopnosti nemusia byť dokonalé. Nič z toho nemusí byť dokonalé, aby to bolo dobré.“

„Skvelý nápad! Ako ti môžem pomôcť?“ Philip si ma pritiahol do náruče.

Vidíte tú reakciu? Takú reakciu si zasluhujeme všetci, keď slovami vyjadríme, o čom snívame. Každý z nás potrebuje v živote svojho Philipa.

Nasledujúcich sedem mesiacov som si pripomínala všetky obľúbené recepty. Variť ma naučila stará mama, ktorá merala všetko odoka, a tak som to robila aj ja. Teraz som však musela odmerať každú surovinu, lebo inak by som nedokázala napísať recepty tak, aby sa nimi mohli riadiť iní. Stanovila som si cieľ – spustiť stránku na svoje narodeniny (26. apríla) s presne sedemdesiatimi deviatimi receptami (lebo som sa narodila v roku 1979).

Philip našetril peniaze a prekvapil ma notebo-
okom, aby som sa mohla pustiť do vytvárania webovej stránky. Chodil na hodiny na univerzite, pomáhal mi s deťmi a popritom behal do potravín (niekedy aj štyri- či päťkrát denne), len aby som mohla cibriť svoje recepty. Okrem toho riešil technické problémy, ktoré boli na dennom poriadku, a nakopával ma do zadku tým najnežnejším spôsobom, vždy keď som si myslela, že to celé vzdám. Moja najlepšia priateľka Jo, ktorá žije na Rhode Islande, strávila hodiny redigovaním mojich receptov, aby bolo všetko gramaticky správne. Keďže sama má štyri deti, nerozumiem, ako si na to našla čas, ale povzbudzovala ma a bola nadšená, že som takýmto spôsobom dovolila svojej vášni zahorieť.

Ako sa blížil koniec apríla, musela som variť dve až tri jedlá naraz, aby som dodržala termín, ktorý som si stanovila, a tým som prevrátila hore nohami všetky kulinárske štandardy a očakávania manžela aj detí. Nemáte radi thajskú kuchyňu? To nič, dnes večer sa podávajú aj talianske a francúzske jedlá! Tú jar som každý deň posielala deti do školy s teplými obedmi ako nejaká chránenkyňa Marthy Stewartovej a neskôr som ich hrozne sklamala, keď som sa napokon vrátila k obyčajným sendvičom s arašidovým maslom a džemom. Vďakabohu, že naši priatelia sa viac než ochotne ujali roly ochutnávačov a pomohli nám zjesť obrovské kvantá jedla, ktoré vychádzali z mojej kuchyne. Majiteľ bytu, ktorý nám ho prenajímal, žil sám a mal buď deväťdesiatdva, alebo stojeden rokov, podľa toho, aký deň ste sa ho opýtali, prijímal pokrmy, na ktorých som pracovala rovnako vďačne.

Recepty postupne nadobúdali jasné kontúry, ale stále som veľmi túžila nakrútiť pár videí, ktoré by som s nimi zverejňovala, a nebola som si úplne istá, kde začať. Nevlastnila som dobrú kameru, nemala som smartfón, a aj keby som ho mala, netušila som nič o nakrúcaní či strihaní. Philip vybavil pár telefonátov a prostredníctvom bratov ma zoznámil s osobou menom Brian Hardin.

Brian je vysoký bezstarostný hipisák, ktorému záleží na zdraví a výžive tak ako mne na šiškách a masle. Je kreatívny, výstredný a vtipný. Vždy sa usmieva od ucha k uchu a svojim hosťom pravidelne servíruje chia koláč bez cukru v byte plnom nástenných gobelínov, mandál a symbolov mieru. Brian má okrem iného veľa